

DC-3:an

Kalla krigets hemligheter av Christer Lokind

Christer Lokind var tidigare överstelöjtnant i Flygvapnet med huvudsaklig tjänstgöring inom underrättelsetjänsten FSt/Und, USK och MUST samt vid Försvarets radioanstalt FRA.

Efter pensioneringen var han verksam inom Svensk Flyghistorisk Förening och nu deltar han i utredningen om ett framtida civilt luftfartsmuseum. Christer ingick i den utredning som tillsattes efter bärgningen, år 2004, av den nedskjutna DC-3:an TP 79001.

Främst gällde det besättningens öde, händelseförlopp, skador och haveriorsaken.

Förhistorien känner vi ganska väl

till: I juni 1952 sköt sovjetiskt jaktflyg ned två obeväpnade svenska militärflygplan i internationellt luft- rum över Östra Östersjön. Båda flygplanen var försedda med riktiga och väl synliga nationalitetsbe- teckningar och vädret var bra med klar sikt. Den första nedskjutningen gällde en Douglas DC-3, med åtta man ombord, som fredagen den 13 juni utöva- de signalspaning mot radarinstallationer i dåvarande Rådsrepubliken Lettland samt mot en pågående sovjetisk marinövning längre norrut. Den 16 juni sköts en Catalina, TP 47002, ned väster om Dagö. Den spanade efter överlevande och spår efter den försvunna DC-3:an. Samtliga besättningsmedlem- mar på Catalinan räddades då det västtyska fartyget Munsterland befann sig alldeles i närheten av ned- slagsplatsen.

DC-3:an återfanns av ett privat konsortium sommaren 2003, så även Catalinan. DC-3:an bärga-

des år 2004, men Catalinan ligger kvar där hon återfanns. I det senare fallet fanns ju inga försvunna besättnings- män att söka efter.

Christer Lokinds bok är enligt min mening den mest genomarbetade och bästa av alla de böcker som skrivits om "DC-3:an som försvann".

Den har stora förtjänster, beskri- ver historien och förloppen i stort som i smått, klart och koncist. Prövar de flesta teorier och funderingar. Materialet grundar sig i mycket på Christer Magnussons gedigna haveri- utredning. Boken kommer säkert att bli standardverket i detta stycke dramatiska historia i vår omedelbara närhet, som hade en koppling till ett

En avsnoppad försvarsminister

I början av min dryga 20-åriga karriär som sjukvårdsman i Nacka Hemvärn träffade jag vid några tillfällen godsherren på Erstavik, Magnus af Petersens. Vårt skyddsobjekt, där vi övade ganska så ofta, var Nackamasterna och de ligger på Erstaviks ägor, inte i Nackareservatet, som många tror.

Magnus af Petersens var född i början på 1900-talet och det hände att han dök upp och "inspekterade" våra övningar ibland. Vid ett tillfälle fick vi också fira vår kompanidag på Erstavik. Han hade börjat sin yrkesbana som officer vid Livdragonerna, men tagit avsked efter faderns död för att sköta godset. Under en period, långt före min tid, var han kompanichef i Hemvärnet, men när jag såg honom bör han ha varit i 80-årsåldern.

Långt senare råkade jag vid ett besök på Nacka huvudbibliotek hitta en tunn memoarbok av honom, "Medan jag minns..." och den visade sig vara mycket läsvärd. En liten historia ur denna skrift är väl värd att återberätta:

Sveriges försvarsminister under hela andra världskriget var Per Edvin Sköld, senare mer känd som finansminister på 50-talet. Sköld, som varit underbefäl vid Södra Skåningarna, var en mycket aktiv försvarsminister och

Magnus af Petersens var under en period adjungerad till honom och åtföljde honom vid ett flertal förbandsinspektioner. Sköld visade stort intresse för alla aspekter av verksamheten, inte minst den menige soldatens och drog sig inte för att personligen prova eldställningar och utrustningsdetaljer.

Vid ett regementsbesök, när han av regementschefen tillfrågades om han ville inspektera manskapets logement, svarade han att "det är väl ingen idé, där har ni säkert städad i en vecka nu".

Vid ett annat tillfälle anlände han till ett regemente i full snöstorm och noterade då att vakten vid infarten stod utanför vaktkuren. Han lät då stanna bilen, klev ur och frågade varför soldaten inte tog skydd i kuren och fick då svaret att det inte var tillåtet. Senare under inspektionen hade Sköld ett kort samtal med den ansvarige officeren, vilket resulterade i att vakten i fortsättningen fick tillstånd att söka skydd i vaktkuren om vädret gjorde detta önskvärt.

Vid ett senare tillfälle, när kaptenen, sedermera generalen och arméchefen, Curt Göransson, var adjutant åt Sköld, beklagade sig denne, föga diplomatiskt kan man tycka, över att sonen Nils ville ägna sig åt officersyrket, "det tycker jag att han alldeles för fina studentbetyg för". Varpå Göransson svarade "jag hade stort A i alla ämnen utom ett, där jag hade litet a och det har aldrig hindrat mig i karriären". Till saken hör att även Nils Sköld så småningom blev både general och arméchef! ■

Text: Göran Holmström

Foto: Internet

Per Edvin Sköld.

Curt Göransson.

mycket större och farligare politiskt skeende

Vad vi kan komplettera historien med gäller främst "Ceremonier och Minneshögtider". I Sverige finns ännu två flygande DC-3:or, Flygande Veteraners "Daisy" och Vallentuna Aviatörsförenings "Congo Queen". Medlemmar från båda föreningarna deltog i olika former i utredningsarbetet samt överflygningar vid de olika minneshögtiderna.

Den första skedde år 1996 då ÖB förklarade att alla sökningar var formellt avslutade. Platsen var över Tre Vapen på Banérgatan. Daisy kom flygande längs Banérgatan och sammanträffade med två Viggen som gjorde en vacker split. Vid 50-års minnet år

2002 hölls en högtid på Berga där Daisy återigen gjorde en överflygning.

År 2003 återfanns DC-3:an och den 13 juni 2004 hölls återigen en minneshögtid på Berga, där de åtta ombordvarande männen då postumt tilldelades Försvarsmaktens förtjänstmedalj.

Nu gjordes överflygnigen av Congo Queen tillsammans med två Vampires. Det var tätast möjliga formation med en Vampire vid varje vingspets.

Den allra sista officiella avslutningen av DC-3 affären genomfördes på Galärvarvsskyrkogården på Djurgården men då skedde ingen överflygning.

Historien var ännu inte slut. Hela affären kallades ju från början "Catalina-affären" då DC-3:ans öde var okänd vid Catalinanedskjutningen.

Vid Vallentuna Aviatörsförenings årsmöte år 2009 hade den sista i livet av Catalina besättningen, Paul Ericsson, berättat om den minnesvärda dagen den 16 juni 1952. Han frågade om vi ville göra en

överflygning av F2:s Catalina minnessten i Hägernäs den 23 maj för då skulle F2:s kamratförening - Kungliga Roslagens Flygflottilj - som varit hemmabas för de deltagande flygplanen officiellt läggas ned med ett sista möte vid stenen.

Den 23 maj mot aftonen skedde så finalen. På rätt kurs, vid exakt rätt tidpunkt och för tillfället på absolut rätt höjd, mullrade Congo Queen in över ceremonins landbundna deltagare. Det blev utomordentligt lyckat och uppskattat. Ett värdigt avslut på hela den förfärliga historien med sina tragiska konsekvenser. ■

Bengt Celsing